O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

ABDULLA QODIRIY NOMIDAGI JIZZAX DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

"Tasdiqlayman"
Jizzax davlat pedagogika universiteti
rektori prof. Sh.S.Sharipov
____
2022 yil "____" ________

ARXEOLOGIYA

O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Ta'lim
Ta'lim sohasi:	110000 – Ta'lim
Ta'lim yo'nalishi:	60111100 - Tarix

Jizzax – 2022

Fan/Modul kodi O'zTM2008	O`quv yili 2022-2023	Semestr I-II	Kreditlar 5/3
Fan/Modul kodi Majburiy	Ta`lim tili O`zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 6

	Fanning nomi	Auditoriya mashg`ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1	Arxeologiya	120	120	240

	Hammasi	Jami auditoriya	Ma'ruza	Amaliy	Seminar	Mustaqil ish
1-semestr	150	60	24	14	22	90
2-semestr	90	30	12	6	12	60
Jami	240	90	36	20	34	150

2 **Fanning mazmuni**

Ushbu dastur 60111100-tarix yo`nalishi bakalavrlari uchun mo'ljallangan bo'lib, ibtidoiy davrlaridan to o'rta asrlargacha bo`lgan bosqichda rivojlanib borish jarayonlarini, ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy va madaniy hayotga doir muhim masalalarni moddiy manba materiallari asosida talabalarga tushuntirish etib belgilangan.

Fanni o'qitishning maqsadi – tarixini, uning eng qadimgi davrlaridan to o`rta asrlargacha bo`lgan bosqichda rivojlanib borish jarayonlarini, muhim ijtimoiy, iqtisodiy, mafkuraviy va etno-madaniy hayotga doir tafsilotlarini moddiy manba materiallari asosida talabalarga tushuntirish orqali ularda moziyga hurmat, Ona-Vatan va uning xalqiga mehr-muhabbat, istiqlol g`oyalariga sadoqat ruhida tarbiyalash va yosh avlod onggi, dunyoqarashida bu tuyg`ularni shakllantirishdan iborat.

Fanning vazifalari – jahon xalqlari, shuningdek, o`zbek xalqining qadimiy va boy tarixini moddiy manba ob`ektlari-arxeologik yodgorliklar: ilk odamlarning yashagan g`or va ungurlari, ko`l va daryo irmoqlari bo`yida qad ko`targan ibtidoiy jamoa davri maskan va manzilgohlari, qadimgi qishloq va shahar harobalari, mozor-qo`rg`on va ibodatxona qoldiqlari, qadimgi irrigaciya inshootlari va me`moriy ob`ektlarda arxeologik qazishmalar o`tkazish jarayonida to`plangan boy ashyoviy dalillar-arxeologik materiallarning tavsifi va ilmiy taxlili asosida yaratilgan tarix haqida, ajdodlarimizning madaniy merosi va mafkuraviy dunyosi haqida talabalarga chuqur bilim berishdan iborat.
Fan bo`yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar kuyiladi.
Fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar kuyiladi.

Talaba:

– jahon qadimiy sivilizasiyalarining paydo bo`lishi, eng qadimgi tarixni davrlashtirish masalalari, kishilik jamiyatining paydo bo`lishi, odamzodning dastlabki mehnat qurollari, mashg`ulotlari, makonlari, uning qadimgi va o`rta asrlar davri tarixi hamda shu davrlar ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy hayoti xaqida umumiy **bilimlarni** egallashi lozim.

talaba mustaqil ish, laboratoriya ishi va arxeologik amaliyot jarayonida arxeologiya yodgorliklarini tashqi ko`rinishiga qarab, ularning turlari va tiplarini aniqlay bilishi, har bir davrning o`ziga xos yodgorliklarini turini va ularning tabiiy-geografik joylashish o`rinlarini, ulardan qanday qilib mavzuga xos tarixiy informaciyalar olish va o`z pedagogik faoliyatida ulardan samarali foydalana bilish kabi ko`nikma va malakaga ega bo`lishi kerak:

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) (I-yarim yillik)
II.I. Fanning tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu: Arxeologiya faning maqsad va vazifalari (2 soat)

Arxeologiyaning tarix fanini tarkibiy qismi sifatida shakllanishi va rivojlanishi. Arxeologik va yozma manbalar o`rtasidagi farq. Arxeologik yodgorliklar va ularning turlari. Arxeologik tadqiqot uslubiyati. Arxeologik madaniy qatlam. Arxeologik sana va davrlash. Tarixiy va arxeologik davrlashtirishning o`ziga xos xususiyatlari. Arxeologiya fanining gumanitar va tabiiy fanlar bilan aloqalari.

2-mavzu: O'zbekiston arxealogiyasining shakllanishi va rivojlanish tarixi(2 soat)

O`zbekistonda arxeologiya fanining taraqqiyot bosqichlari. Hozirgi bosqichda arxeologiya fani oldida turgan vazifalar va muammolar.Mustaqillik davri arxealogiyasi. Arxeologik tadqiqotlar bilan bog`liq eng yirik kashfiyotlar va ularning jahon tarixi va madaniyatini o'rganishdagi ahamiyati.

3 – mavzu: Markaziy Osiyoda antropogenez jarajonlarini o'rganilishi (2 soat)

Odamning paydo bo`lishi haqidagi ilmiy ta`limotlar.Odamning paydo bo`lishi haqidagi diniy-ruxoniy dunyoqarashlar.Odamning paydo bo`lishi haqidagi dunyoviy ilmiy-dunyoqarashlar.O`zbekiston antropaganez jarayonlari sodir bo`lgan tarixiyo`lka.Selung`ur,Ko`lbuloq,Teshiktosh,Obirahmat-qadimgi ajdodlar makoni.

4 - mavzu: O'rta Osiyoda paleolit davri va uning o'rganilishi (2 soat)

Paleolit so`zi ma`nosi, sanasi. Paleolit davrining bosqichlari. Paleolit davri va uning o`rganilishi. Insoniyat tomonidan yer yuzining o`zlashtirilishi. Kishilik tarixining Olduvay bosqichi. Ashel` davri. Tosh qurollari. Kertma texnika, Selungur O`rta Osiyodagi eng qadimgi ajdodlar manzilgohi. Fergantrop. Must`e bosqichi. Yuqori paleolit. Tabiiy iqlimning o`zgarishi. Bu davrning hayvonot va o`simliklar dunyosi. Yuqori paleolit davri odamlari hayotida yuz bergan buyuk o`zgarishlar va ibtidoiy jamoatchilik tarixining boshlanishi.

5 - mavzu: O'zbekistonning paleolit davri yodgorliklarini o'rganilishi (2soat)

Ko`lbuloq makoni. Teshiktosh must`e davrining noyob yodgorligi. Obirahmat g`or makoni Obirahmat-2004 odami, Xo`jakent manzilgohi, Omonqo`ton g`or makoni. Takalisoy g`o Qo`tirbuloq makoni. Zirabuloq makoni. Go`rdara g`or makoni.Qopchig`ay ustaxonasi. Ucht yodgorligi. Diniy tasavvurlarning ilk ko`rinishi. Yuqori paleolit davri yodgorliklari. Samarqa makoni, Siyobcha qarorgohi, Xo`jamazgil qarorgohi, Bo`zsuv.

6-mavzu: Mezolit davri va uning o'rganilishi (2 soat)

Mezolit so`zi ma`nosi, sanasi. Mezolit davrining bosqichlari. Azil. Tardenuaz. Mezolit davrida tabiiy iqlim sharoiti. Mezolit davrida yuz bergan buyuk kashfiyotlar. Mezolit davri yodgorliklari xarakteristkasi. Ozbekistonning mezolit mezolit davrining o`rganilishi tarixi. Urug`chilik tuzumi va aholining turmush tarzi. O`q-yoy, mikrolit qurollar.Ko`shilish, Obishir, Machay, Ayrtom yodgorligi. Ilk mezolit davri yodgorligi - Qo`shilish makoni. Obishir I va Obishir V g`or–makonlari. Machay g`or makoni mezolitning so`nggi bosqichigaoid yodgorlik.Mezolit davri mehnat qurollari. O`q-yoyning kashf etilishi.Mezolit davrida tasviriy san`at. Qoya tosh suratlari va ularning diniy, ma`rifiy va ilk estetik tasavvurlarning o`rganilishi.

7-mavzu: Neolit davri va uning o'rganilishi (2 soat)

Neolit so'zi ma'nosi, sanasi. Neolit davrining bosqichlari. Neolit davri va uning o'ziga xos xususiyatlari. Neolit davrida jamiyatlar har xil taraqqiyot darajalarida bo'lganlar. "Neolit inqilobi"- dehqonchilik va chorvachilik. Ishlab chiqaruvchi xo'jalik.Tosh qurollari va ularning ishlash texnikasi - silliqlash, pardozlash, arralash va parmalash. Makrolit qurollar. Mehnat qurollari va ularning turlari. Neolit davri aholisi xo'jaliligi. Kulolchilik, to'quvchilik, zargarlik. O'rta Osiyoda neolit davri jamoasi rivojlanishining 2 xil ko'rinishi.

8- mavzu: Neolit davri yodgorliklari (2 soat)

Joytun madaniyati. Kaltaminor madaniyati. Kaltaminor madaniyati yodgorliklarining bosqichlari. Hisor madaniyati. Daryolisoy yodgorliklari. Jonbos-4 makoni. Tolstov manzilgohi.Tumek-kichidjik qabrstoni. Darvozaqir I makoni. Sazag'on madaniyati. Markaziy Farg'ona neolit yodgorliklari. Uchtut shaxtasi.

9 - mavzu: Eneolit davri xususiyati va yodgorliklari (2 soat)

Eneolit so'zi ma'nosi, sanasi. Misning kashf etilishi va undan mehnat qurollari yasashning ixtiro qilinishi. Mehnat qurollari ishlab chiqarishda metallning kashf etilishi. Eneolit (mis-tosh) davrining boshlanishi. Ilk metall buyumlar. Misga ishlov berishning 4 bosqichi. Ishlab chiqarishgaasoslangan eneolit davri jamoalari xo'jaligida inqilobiy o'zgarishlar. Hunarmandchilik va uning tarmoqlari. O'rtaOsiyoda eneolit davri yodgorliklari. Eneolit davri yodgorliklarining davrlashtirish. Nomozgoh-1- ilk eneolit davri, Namozgoh-2 - o'rta eneolit davri, Namozgoh-3 - so'nggi eneolit davri yodgorligi. Zarafshon vohasida joylashgan eneolit davri yodgorliklari; Sarazm va Zamonbobo madaniyatlari.

10-mavzu: Bronza davri va uning o'rganilishi (2 soat)

Bronzaning kashf etilishi. O'rta Osiyoda dehqonchilik vahonaki chorvachilikning rivojlanishi. Birinchi yirik ijtimoiy mehnat taqsimoti. Bronza davri xo'jaligining eng katta yutug'i. Dehqonchilikning chorvachilikdan ajralib chiqishi. Ilk shaxar. Ilk davlatchilik belgilari. Hunarmandchilik va uning tarmoqlari. Zardushtiylik dinining ilk ko'rinishlari. Ko'mish marosimlar va urf-odatlar. Amudaryoning quyi oqimida bronza davri madaniyati. Bronza davridagi cho'l zonasi qabilalari.

11-mavzu: Bronza davri yodgorliklari (2 soat)

Zomonbobo madaniyati. Sopollitepa va Jarqo'ton. Tozabog'yob, Qayroqqum va Suvyorgan madaniyatlari va ularning kelib chiqish. Andronova madaniyati.

12-mavzu: So'nggi bronza va ilk temir davri xususiyatlari (2 soat)

So'nggi bronza va ilk temir davriga O'zbekistonda o'troq dehqonchilik madaniyati. Zarafshon va Qashqadaryo hududida Sug'diyona, Amudaryoning quyi oqimidaXorazm, Sirdaryoning yuqori havzasida qadimgi Farg'ona va uning o'rta oqimida Choch dehqonchilik madaniyatlari markazlari.

Temirning kashf etilishi va jahon madaniyatini rivojlanishidagi ahamiyati. Dam berish usuli. Bosqonli qo'ra. Dehqonchilikdan hunarmandchilikning ajralib chiqishi. Dehqonchilik, chorvachilik vaxunarmandchilik turlari. Chust madaniyatining o'ziga xos xususiyatlari. Elatan madaniyati. Toshkent vohasida Burgulyuk madaniyati. Ko'chmanchi chorvador qabilalarning dehqonchilik vohalariga kirib kelishi. Qadimgi Xorazmda Amirabod madaniyati. Qadimgi Farg'onada Chust madaniyati. Baqtriyada Kuchuktepa, Mirshodi makoni. Qiziltepa kabi so'nggi bronza davri va ilk temir davri yodgorliklari. Sug'dda bronza va ilk temir davri yodgorliklari.

II.2. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) (II-yarim yillik)

Fanning tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu: Antik davr xususiyatlari (2 soat)

Qadimgi davrining bosqichlari. Qadimgi davr madaniyatining o'zigaxos xususiyatlari. Axmoniylar madaniyatining jahon madaniy taraqqiyotiga ta'siri. Gretciya va Rim madaniyatining jahon madaniy taraqqiyotiga ta'siri. Dehqonchilikning rivoji. Omoch va so'qa. Qo'l tegirmoni. Sopol buyumlari ishlash texnikasi. Amfora, pifos. Shisha buyumlari ishlab chiqarish.Yunonlar va rimliklarda kitoblar. Papirus va pergament. Deraza oyna ixtirosi.

O'rtaOsiyoda ellinizm. Qadimgi Baqtriya, Sug'diyona, Xorazm, Farg'ona, Choch va Iloqda antik davr shahar va qishloqlari. Shahar me'morchiligi. Hunarmandchilik taraqqiyotining o'zigaxos xususiyatlari. San'at, diniy e'tqodlar va ularning aholi turmush tarzidaaks etishi. Skif va saklar madaniyati.

2-mavzu: O'zbekistonning antik davr yodgorliklari va ularni o'rganilishi (2 soat)

O'rta Osiyoning arxaik davr arxeologik yodgorliklari. O'rta Osiyoda ilk davlatlar. Qadimgi Baqtriya yodgorliklari. Qadimgi Xorazm yodgorliklari - Ko'zaliqir, Qal'aliqir, Oybuyirqal'a va Dingilji qo'rg'onlari. Arxaik davrda Surxondaryo yodgorliklari - Bandixon, Qiziltepa, Kuchuktepa, Qashqadaryo yodgorliklari - Daratepa, Yerqo'rg'on, Uzunqir yodgorliklari. Amudaryo xazinasi.

3- 4 mavzu:O'rta asrlar davri arxeologiyasini umumiy xususiyatlari va o'rganilishi (4 soat)

Ilk o'rta asrlar davrida yuz bergan ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy va madaniy o'zgarishlarning arxeologik yodgorliklardaaks etishi. Ilk o'rtaasrlardayer egaligining vujudga kelishi. Ko'shklar.Xunarmandchilik; kulolchilik va shishasozlik, to'qimachilik, metallsozlik, zargarlik, duradgorlik. Ichki va tashqi savdo. Ilk o'rta asrlarda shahar hunarmandchiligi. Mingo'rik, Shoxruxiya, Chilonzor Oqtepasi, Yunusobod Oqtepasi,Varaxsha, Panjikent. Koroplastika.

Rivojlangan o'rta asrlar davri shaharlarining shakllanishi va rivojlanishi. Quva. Hunarmandchilikning turli yo'nalishlarida ishlab chiqarishni tashkil etish va ixtisoslashish jarayoni. Rivojlangan o'rta asrlar davrida tovar-pul munosabatlari. Islom dinining shahar me'morchiligiga ta'siri; masjidlar, minoralar, maqbara, karvon saroy, sardoba, xonaqoh va boshqalar. Shahar obodonchiligi va bozorlar. Hunarmandchilik va kulolchilikda yangi izlanishlar. Ismoil Somoniy maqbarasi. Arab-ota maqbarasi. Jarqo'ton minorasi. Vobkent minorasi. Raboti Malik kavon saroyi.

5- mavzu O'rta osiyoning so'ngi o'rta asrlar davri arxealogiyasi. (XIV-XV asrlar) (2 soat)

Amir temur va temuriylar davrida madaniy taraqqiyot. Shaharsozlik va hunarmandchilik. Ko'ksaroy, Bo'stonsaroy,Oq saroy. Ulug'bek rasadxonasi. Bibixonim masjidi. Shohi Zinda.

6 - mavzu Qadimgi Ustrushona yodgorliklari va uning o'rganilishi (2 soat)

Ustrushonaning o'rganilish tarixi. Ustrushonani tadqiq etishni davrlarga bolib o'rganish masalasi. Ustrushonada kechgan etnogenetik jarayonlar tarixi. Ustrushona yodgorliklari va uning o'rganilishi

3.	**III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar** Amaliy mashg`ulotlarni o`tkazish metodikasi Amaliy mashg`ulotning tuzilishi o`z ichiga oladi. **O'qituvchini amaliy mashg'ulotga tayyorlash** dastlabki hujjatlarni (o'quv rejasi, tematik reja va h.k.) o'rganishdan boshlanadi va dars rejasini loyihalash bilan yakunlanadi. O'qituvchi amaliy mashg'ulotning maqsad va vazifalari, har bir talaba bajarishi kerak bo'lgan ish hajmi haqida tasavvurga ega bo'lishi kerak. Amaliy mashg`ulotni tayyorlash va o`tkazishda o`qituvchining asosiy uslubiy hujjati hisoblanadi ***uslubiy ko'rsatmalar.*** **O'qituvchini amaliy mashg'ulotga tayyorlashga qo'yiladigan talablar:** - ma'ruza matnini ko'rish; - aniq topshiriqlar va mashqlarda tasvirlanishi kerak bo'lgan tushunchalar, qoidalar, naqshlarni ajratib ko'rsatish; - talabalarning nazariy materialni tushunishlari uchun bilimlarni nazorat qiluvchi savollarni tanlash; - misollar va mashqlar uchun material tanlash; - topshiriqlar va mantiqiy topshiriqlarni tanlashda didaktik maqsadni taqdim eting: qaysi vazifaga nisbatan qanday ko'nikma va qobiliyatlarni rivojlantirish kerak, bu o'quvchilardan qanday harakatlarni talab qiladi, bu muammoni hal qilishda o'quvchilarning ijodkorligi qanday bo'lishi kerak; - tanlangan topshiriqlar va testlarni o'qituvchining o'zi bajarishi yoki hal qilishi (oldindan hal qilish va uslubiy jarayon); - yechilgan masala yuzasidan xulosalar tayyorlash, yakuniy taqdimot tayyorlash; - eng oddiy, keng tarqalgan misollarni ham, qo'shimcha o'rganishga arziydigan murakkabroq misollarni ham echish uchun vaqtni rejalashtirish; - bajarilgan vazifalarning murakkabligini oshirish tuyg'usini saqlab qolish, bu o'rganishdagi o'z muvaffaqiyatini amalga oshirishga olib keladi va kognitiv faoliyatni ijobiy rag'batlantiradi; - har bir o'quvchining tayyorgarligi va qiziqishini hisobga olish, toki o'quvchilar qizg'in ijodiy ishlar bilan band bo'lsin, har kim o'z qobiliyatini namoyon etish imkoniyatiga ega bo'lsin; - dastlab talabalarga reproduktiv faoliyat uchun mo'ljallangan, tushunish va mustahkamlash uchun ma'ruzada berilgan harakat usullarini oddiy takrorlashni talab qiladigan oson topshiriqlarni berish; model bo'yicha muammolarni hal qilish; - keyin reproduktiv va transformativ faoliyat uchun mo'ljallangan vazifalarni taklif qiling, bu harakatning ushbu usulining maqsadga muvofiqligini tahlil qilish qobiliyatini o'z ichiga oladi, vazifani bajarish shartlari, farazlar va olingan natijalar haqida o'z fikringizni bildiring, ya'ni qo'llash ko'nikma va ko'nikmalarini rivojlantiring. o'rganilayotgan usullar va ularning mavjudligini nazorat qilish talabalar; - keyin yanada murakkab, ya'ni material yoki kursni o'rganish chuqurligini nazorat qilish uchun mo'ljallangan murakkab vazifalarni taklif qilish - dastlab ishlab chiqarish faoliyatining alohida elementlarini talab qiladigan, keyin esa - to'liq samarali (ijodiy); - muammolarni hal qilish uchun zarur bo'lgan illyustrativ materialni tanlash, doskada chizmalar va yozuvlarni joylashtirishni ko'rib chiqish va h.k.; - mavzu bo'yicha amaliy topshiriqlar (mantiqiy topshiriqlar) tizimini yaratib, ma'lum bir dars uchun kerakli vazifalarni tanlab, ularning har birini hal qilish vaqtini hisoblab, o'qituvchi har bir guruh uchun amaliy mashg'ulot o'tkazish rejasini ishlab chiqishga kirishadi: tayyorligini hisobga olgan holda.

	Rejani qaysi shaklda tuzish maqsadga muvofiq? O'qituvchining o'zi odatlangan bo'lsa kerak. U amaliy darsni o'tkazish uchun umumiy dastlabki ma'lumotlarni va mazmun qismini o'z ichiga oladi. Buni ta'kidlash kerak **reja** quyidagi: Uy vazifasini tekshirishga qancha vaqt sarflashingiz kerak? - nazariya bo'yicha talabalar o'rtasida so'rov o'tkazishga qancha vaqt sarflash va qanday savollar berish kerak; - doskada qanday misol va topshiriqlar qanday ketma-ketlikda yechiladi; muayyan vazifada nimaga e'tibor berish kerak; – har bir topshiriq (test) uchun chizmalar va hisob-kitoblarni qanday tartibga solish; - nazariya bo'yicha kimdan suhbat o'tkazish va muammolarni hal qilish uchun kimni kengashga chaqirish kerak; - kengashga murojaat qilmasdan qanday vazifalarni joyida hal qilish uchun taklif qilish; - "kuchli" talabalarga qanday vazifalarni taklif qilish; - uyda mustaqil hal qilish uchun qanday vazifalarni qo'yish kerak. Amaliy mashg`ulotlarning maqsadi nazariyani idrok etish, uni o`quv va kasbiy faoliyatda ongli ravishda qo`llash ko`nikmalarini egallash, o`z nuqtai nazarini ishonchli shakllantirish qobiliyatini shakllantirishdan iborat.  **Amaliy mashg`ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi (I-yarim yillik)** **1- Mavzu: Turkistonda arxeologik tadqiqot ishlari tarixi (2 soat)** **Reja:** 1.Turkistonda rus sharqshunosligi va arxeologiyasi tarixi 2.Turkistonda dastlabki arxeologik tadqiqotlarning olib borilishi. 3.Turkiston havoskor arxeologlar to`garagi faoliyati **2-3-Mavzu:Arxealogiya yodgorliklarida qazuv tadqiqot ishlarini olib borish usullari (4 soat)** **Reja:** 1.Planigrafik qazuv usulini o'rganish. 2.Stratigrafik qazuv usulini o'rganish. **4-5-Mavzu:Qadimgi qabriston va mozor-qo'rg'onlarni qazish usullari(metodikasi) va materiallari ustida dala sharaoitida ishlash (4 soat)** **Reja:** 1.Qadimgi mozorlar va ularning turlari. 2.Qadimgi mozorlarni qazish usullarini o'rganish. 3.Topilmalar ustida ishlash. **6-Mavzu: Qoyatosh suratlarini dala sharoitida o'rganish,fiksatsiya qilish usuli va kalkalashtirish (2 soat)** **Reja:** 1.Qoyatosh suratlarini o'rganish,fiksatsiya qilish. 2.Qoyatosh suratlarini kalkalashtirishni o'rganish. 3.Qoyatosh suratlari ustida labaratoriya sharoitida ishlash

	Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi (II-yarim yillik) **1-2-Mavzu:Arxealogiya topilmalarini ilmiy tadqiq etish.(4 soat)** **Reja:** 1.Topilmalarni tegishli tartibda bazaga yetkazish. 2.Topilmalar ustida ilmiy ish olib borishni o'rganish. **3– Mavzu: Arxeologik topilmalarning yoshini aniqlash uslublari (2 soat)** **Reja:** 1.Yodgorliklarni izlab topish va dastlabki ma'lumotlar to'plash. 2.Yodgorlikdagi ashyolarni tadqiq qilish va ularning ishlangan davrini aniqlash. 3.Yodgorliklarning yoshini aniqlash yo'llarini o'rganish. **4 – Mavzu: Qadimgi Ustrushona yodgorliklari va uning o'rganilishi (2 soat)** **Reja:** 1. Ustrushonaning o'rganilish tarixi. 2. Ustrushonani tadqiq etishni davrlarga bo'lib o'rganish masalasi. 3. Ustrushonada kechgan etnogenetik jarayonlar tarixi
4.	**IV.1. Seminar mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar** Seminar mashg'ulotlarida talabalar arxeologiya fanidan ma'ruza darslarida olgan nazariy bilimlarini mustahkamlash bilan birga, seminarlar mavzulari bo'yicha tayyorgarlik ko'rish jarayonida qo'shimcha adabiyotlar va manbalar bilan tanishish orqali qo'shimcha bilim oladilar. Natijada, ularning bilim doiralari ilmiy jihatdan asoslangan holda kengayadi. **Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:(I-yarim yillik)** **1-mavzu: O'zbekiston arxealogiyasining shakllanishi va rivojlanish tarixi (2 soat)** **Reja:** 1.O'zbekistonda arxeologiya fanining taraqqiyot bosqichlari. 2.Hozirgi bosqichda arxeologiya fani oldida turgan vazifalar va muammolar. 3.Mustaqillik davri arxealogiyasi. 4.Arxeologik tadqiqotlar bilan bog'liq eng yirik kashfiyotlar va ularning jahon tarixi va madaniyatini o'rganishdagi ahamiyati. **2– mavzu: Markaziy Osiyoda antropogenez jarajonlarini o'rganilishi (2 soat)** **Reja:** 1.Odamning paydo bo'lishi haqidagi ilmiy ta'limotlar. 2. Odamning paydo bo'lishi haqidagi diniy-ruxoniy dunyoqarashlar. 3.Odamning paydo bo'lishi haqidagi dunyoviy ilmiy-dunyoqarashlar. 4.O'zbekiston antropaganez jarayonlari sodir bo'lgan tarixiy o'lka. 5.Selung'ur.Ko'lbuloq,Teshiktosh,Obirahmat-qadimgi ajdodlar makoni. **3 - mavzu: O'rta Osiyoda paleolit davri va uning o'rganilishi (2 soat)** **Reja:** 1.Paleolit davri bosqichlari va uning o'rganilishi. 2.Insoniyat tomonidan yer yuzining o'zlashtirilishi. 3.O'rta Osiyodagi eng qadimgi ajdodlar manzilgohi. 4. Tabiiy iqlimning o'zgarishi. 5. Yuqori paleolit davri odamlari hayotida yuz bergan buyuk o'zgarishlar.

	4 - mavzu: O'zbekistonning paleolit davri yodgorliklarini o'rganilishi (2 soat) **Reja:** 1. Poleolit davri yodgorliklari (Ko'lbuloq, Teshiktosh, Obirahmat g'or makoni, Obirahmat-2004 odami, Xo'jakent manzilgohi, Omonqo'ton g'or makoni, Takalisoy g'ori, Qo'tirbuloq makoni, Zirabuloq makoni, Go'rdara g'or makoni,Qopchig'ay ustaxonasi, Uchtut yodgorligi) o'rganilishi. 3. Diniy tasavvurlarning ilk ko'rinishi. 4.O'zbekistonning yuqori paleolit davri yodgorliklari (Samarqand makoni, Siyobcha qarorgohi, Xo'jamazgil qarorgohi, Bo'zsuv). **5-mavzu: Mezolit davri va uning o'rganilishi (2 soat)** **Reja:** 1. Mezolit davrining bosqichlari (Azil, Tardenuaz). 2. Mezolit davrida tabiiy iqlim sharoiti. 3. Mezolit davrida yuz bergan buyuk kashfiyotlar. 4. Ozbekistonning mezolit mezolit davri yodgorliklari va uning o'rganilish tarixi. 5. Mezolit davrida tasviriy san'at. Qoya tosh suratlari va ularning diniy, ma'rifiy va ilk estetik tasavvurlarning o'rganilishi. **6-mavzu: Neolit davri va uning o'rganilishi (2 soat)** **Reja:** 1.Neolit davri va uning bosqichlari. 2. "Neolit inqilobi"- dehqonchilik va chorvachilik. 3. Mehnat qurollari va ularning turlari. 4. Neolit davri aholisi va xo'jaliligi. **7- mavzu: Neolit davri yodgorliklari (2 soat)** **Reja:** 1.Joytun madaniyati va uning xususiyatlari. 2.Kaltaminor madaniyati va uning xususiyatlari. 3. Hisor madaniyati va uning xususiyatlari. 4. Markaziy Farg'ona neolit yodgorliklari. 5.Uchtut shaxtasi. **8- mavzu: Eneolit davri xususiyati va yodgorliklari (2 soat)** **Reja:** 1. Eneolit davri va uning xususiyatlari. 2. Mehnat qurollari ishlab chiqarishda metallning kashf etilishi. 3.Ishlab chiqarishga asoslangan eneolit davri jamoalari xo'jaligida inqilobiy o'zgarishlar. Hunarmandchilik va uning tarmoqlari. 4.O'rta Osiyoda eneolit davri yodgorliklari. Eneolit davri yodgorliklarining davrlashtirish. 5. Zarafshon vohasida joylashgan eneolit davri yodgorliklari: Sarazm va Zamonbobo madaniyatlari. **9-mavzu: Bronza davri va uning o'rganilishi (2 soat)** **Reja:** 1. Bronzaning kashf etilishi. 2. Birinchi yirik ijtimoiy mehnat taqsimoti. 3. Ilk shaharlarning vujudga kelishi. 4. Ilk davlatchilik belgilarining arxeologik manbalarda aks etishi. 5. Zardushtiylik dinining ilk ko'rinishlari. Dafn marosimlari va urf-odatlari. 6. Amadaryoning quyi oqimida bronza davri madaniyati.

10-mavzu: Bronza davri yodgorliklari (2 soat)

Reja:

1. Zomonbobo madaniyati.
2. Sopollitepa va Jarqo'ton.
3. Tozabog'yob, Qayroqqum va Suvyorgan madaniyatlari va ularning kelib chiqish. 4. Andronova madaniyati.

11-mavzu: So'nggi bronza va ilk temir davri xususiyatlari (2 soat)

Reja:

1. So'nggi bronza va ilk temir davriga O'zbekistonda o'troq dehqonchilik madaniyati.
2. O'zbekistonning bronza va ilk temir davri yodgorliklari.
3. Sug'diyona, Xorazm, qadimgi Farg'ona va Choch - dehqonchilik madaniyati markazlari.
4. Temirning kashf etilishi va kishilik jamiyati rivojlanishidagi ahamiyati.
5. Ikkinchi ijtimoiy mehnat taqsimoti.
6. Ko'chmanchi chorvador qabilalarning dehqonchilik vohalariga kirib kelishi.

IV. 2. **Seminar mashg`ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:**
(II-yarim yillik)

1-mavzu: O'rta Osiyoning mil. avv. VI-IV asrlar davri arxeologiyasi (2 soat)

Reja:

1. Mil. avv VI-IV asrlarda qurilish va me'morchilik (Yozdepa, Afrosiyob, Ko'ktepa, Uzunqir, Yerqo'rg'on, Qiziltepa, Dalvarzintepa, Ko'zaliqir, Gyaurqal'a va boshqalar).
2. Mil. av. I ming yillikning birinchi yarmiga oid Skiflar madaniyati.
3. Orolbo'yi saklarining moddiy madaniyati.

2-mavzu: Antik davr xususiyatlari (2 soat)

Reja:

1. Antik davrda O'rta Osiyo.
2. Antik davrda qurilish va me'morchilik.
3. O'rta Osiyoda ellinizm madaniyati.
4. Hunarmandchilik taraqqiyotining o'ziga xos xususiyatlari. San'at, diniy e'tqodlar va ularning aholi turmush tarzida aks etishi.

3-mavzu: O'zbekistonning antik davr yodgorliklari va ularni o'rganilishi (2 soat)

Reja:

1. O'rta Osiyoning arxaik davr arxeologik yodgorliklari.
2. O'rta Osiyoda ilk davlatlar. Qadimgi Baqtriya yodgorliklari.
3. Qadimgi Xorazm yodgorliklari - Ko'zaliqir, Qal'aliqir, Oybuyirqal'a va Dingilji qo'rg'onlari.
4. Arxaik davrda Surxon vohasi yodgorliklari - Bandixon, Qiziltepa, Kuchuktepa.
5. Qashqadaryo yodgorliklari - Daratepa, Yerqo'rg'on, Uzunqir yodgorliklari. Amudaryo xazinasi.

4-mavzu: O'rta asrlar davri arxeologiyasini umumiy xususiyatlari va o'rganilishi (2 soat)

Reja:

1. Ilk o'rta asrlar davrida yuz bergan ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy va madaniy o'zgarishlarning arxeologik yodgorliklarda aks etishi.
2. Ilk o'rta asrlarda yer egaligining vujudga kelishi.
3. Hunarmandchilik: kulolchilik va shishasozlik, to'qimachilik, metallsozlik, zargarlik, duradgorlik. Ichki va tashqi savdo.
3. Ilk o'rta asrlar arxeologiya yodgorliklari.
4. Rivojlangan o'rta asrlar davri shaharlarining shakllanishi va rivojlanishi.
5. Rivojlangan o'rta asrlar davrida tovar-pul munosabatlari.
6. Islom dinining shahar me'morchiligiga ta'siri: masjidlar, minoralar, maqbara, karvon saroy, sardoba, xonaqoh va boshqalar.

5- mavzu: O'rta osiyoning so'ngi o'rta asrlar davri arxealogiyasi (XIV-XV asrlar) (2 soat)

Reja:

1. Amir Temur va temuriylar davrida madaniy taraqqiyot.
2. Shaharsozlik va hunarmandchilik.
3. A.Temur va temuriylar davri madaniy yodgorliklari (Ko'ksaroy, Bo'stonsaroy, Oq saroy, Ulug'bek rasadxonasi, Bibixonim masjidi, Shohi Zinda va boshqalar).

6 –mavzu: Qadimgi Ustrushona yodgorliklari va uning o'rganilishi(2 soat)

Reja:

1. Ustrushonaning o'rganilish tarixi.
2. Ustrushonani tadqiq etishni davrlarga bolib o'rganish masalasi.
3. Ustrushonada kechgan etnogenetik jarayonlar tarixi.
4. Ustrushona yodgorliklari va uning o'rganilishi.

5.

V. Mustaqil ta'limni o'zlashtirish tartibi.

Ushbu mustaqil ish shakllariga o'qituvchi tomonidan hech qanday ko'rsatma berilmaydi va baholanmaydi, balki talabaning o'zi qiziqishlaridan kelib chiqib ularni amalga oshiradi.

Mustaqil ta'limdan ko'zlangan maqsad va vazifalar - bu talabalarda mustaqil bilim olish ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat.

Mustaqil ta'lim seminar mashg'ulotlariga tayyorgarlik ko'rishdan tashqari fan dasturida ko'rsatilgan, fan bo'yicha talabaning bilim doirasini kengaytiruvchi qo'shimcha mavzularni esse, maqola, manba va adabiyotlarni solishtirish, taqdimot va referatlar asosida bajarish talab etiladi.

V.1. Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular(1-yarim yillik)

1. Arxeologik tadqiqot uslubiyati haqida ma'lumotlar to'plash(2 soat)
2. Arxeologik ekspedisiyasi va uning faoliyati(2 soat)
3. Ibtidoiy diniy e'tiqodning arxeologik manbalardagi izlari(2 soat)
4. Arxeologik madaniy qatlam tog'risida manbalardan o'rganish (2 soat)
5. Davrlashtirish masalalari to'g'risida esse yozish(2 soat)
6. Hozirgi bosqichda arxeologiya fani oldida turgan vazifalar va muammolar(2 soat)
7. Qoya tosh suratlarining ishlanish uslublari(2 soat)
8. Teshiktosh yodgorligi to'g'risida referat yozish(2 soat)
9. Mezolit davri yodgorliklari haqida maqola yozish(2 soat)

10. Neolit davri yodgorliklarini manbalarda o'rganish(2 soat)
11. Eneolit davri(2 soat)
12. Bronza davri yodgorliklari(2 soat)
13. So'nggi bronza davri yodgorliklari (2 soat)
14. Ilk temir davri yodgorliklari(2 soat)
15. O'zbekiston hududidagi ilk shaharlar(2 soat)
16. Qoyatosh suratlarini fiksatsiya qilish(2 soat)
17. Ustrushona antik davr yodgorliklari (2 soat)
18. Ustrushona ilk o'rta asr yodgorliklari(2 soat)
19. Ustrushona rivojlangan o'rta asr yodgorliklari(2 soat)
20. Ustrushona arxeologiyasini o'rganish tarixi(2 soat)
21. Hozirgi bosqichda arxeologiya fani oldida turgan vazifalar va muammolar(2 soat)
22. Mustaqillik davri arxealogiyasi(2 soat)
23. Arxeologik tadqiqotlar bilan bog'liq eng yirik kashfiyotlar va ularning jahon tarixi va madaniyatini o'rganishdagi ahamiyati(2 soat)
24. Odamning paydo bo'lishi haqidagi ilmiy ta'limotlar(2 soat)
25. Odamning paydo bo'lishi haqidagi diniy-ruxoniy dunyoqarashlar(2 soat)
26. Odamning paydo bo'lishi haqidagi dunyoviy ilmiy-dunyoqarashlar(2 soat)
27. O'zbekiston antropaganez jarayonlari sodir bo'lgan tarixiy o'lka(2 soat)
28. Selung'ur,Ko'lbuloq,Teshiktosh,Obirahmat-qadimgi ajdodlar makoni(2 soat)
29. Paleolit davri bosqichlari va uning o'rganilishi(2 soat)
30. Insoniyat tomonidan yer yuzining o'zlashtirilishi(2 soat)
31. O'rta Osiyodagi eng qadimgi ajdodlar manzilgohi(2 soat)
32. Tabiiy iqlimning o'zgarishi(2 soat)
33. Yuqori paleolit davri odamlari hayotida yuz bergan buyuk o'zgarishlar(2 soat)
34. Poleolit davri yodgorliklari (Ko'lbuloq, Teshiktosh, Obirahmat g'or makoni, Obirahmat-2004 odami, Xo'jakent manzilgohi, Omonqo'ton g'or makoni, Takalisoy g'ori, Qo'tirbuloq makoni, Zirabuloq makoni, Go'rdara g'or makoni,Qopchig'ay ustaxonasi, Uchtut yodgorligi) o'rganilishi(2 soat)
35. Diniy tasavvurlarning ilk ko'rinishi(2 soat)
36. O'zbekistonning yuqori paleolit davri yodgorliklari (Samarqand makoni, Siyobcha qarorgohi, Xo'jamazgil qarorgohi, Bo'zsuv) (2 soat)
37. Mezolit davrining bosqichlari (Azil, Tardenuaz) (2 soat)
38. Mezolit davrida tabiiy iqlim sharoiti (2 soat)
39. Mezolit davrida yuz bergan buyuk kashfiyotlar(2 soat)
40. Ozbekistonning mezolit mezolit davri yodgorliklari va uning o'rganilish tarixi(2 soat)
41. Mezolit davrida tasviriy san'at. Qoya tosh suratlari va ularning diniy, ma'rifiy va ilk estetik tasavvurlarning o'rganilishi(2 soat)
42. Neolit davri va uning bosqichlari (2 soat)
43. "Neolit inqilobi"- dehqonchilik va chorvachilik(2 soat)
44. Mehnat qurollari va ularning turlari(2 soat)
45. Neolit davri aholisi va xo'jaliligi(2 soat)

V.2. Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular (II-yarim yillik)

1. Joytun madaniyati va uning xususiyatlari(2 soat)
2. Kaltaminor madaniyati va uning xususiyatlari(2 soat)
3. Hisor madaniyati va uning xususiyatlari(2 soat)
4. Markaziy Farg'ona neolit yodgorliklari(2 soat)
5. Uchtut shaxtasi(2 soat)
6. Eneolit davri va uning xususiyatlari(2 soat)

7. Mehnat qurollari ishlab chiqarishda metallning kashf etilishi (2 soat)
8. Ishlab chiqarishga asoslangan eneolit davri jamoalari xo'jaligida inqilobiy o'zgarishlar. Hunarmandchilik va uning tarmoqlari(2 soat)
9. O'rta Osiyoda eneolit davri yodgorliklari. Eneolit davri yodgorliklarining davrlashtirish(2 soat)
10. Zarafshon vohasida joylashgan eneolit davri yodgorliklari: Sarazm va Zamonbobo madaniyatlari(2 soat) (2 soat)
11. 2. Birinchi yirik ijtimoiy mehnat taqsimoti
12. Ilk shaharlarning vujudga kelishi (2 soat)
13. Ilk davlatchilik belgilarining arxeologik manbalarda aks etishi(2 soat
14. Zardushtiylik dinining ilk ko'rinishlari. Dafi marosimlari va urf-odatlari(2 soat)
15. Amudaryoning quyi oqimida bronza davri madaniyati (2 soat)
16. Zomonbobo madaniyati(2 soat)
17. Sopollitepa va Jarqo'ton(2 soat)
18. Tozabog'yob, Qayroqqum va Suvyorgan madaniyatlari va ularning kelib chiqish. 4. Andronova madaniyati(2 soat)
19. So'nggi bronza va ilk temir davriga O'zbekistonda o'troq dehqonchilik madaniyati (2 soat)
20. O'zbekistonning bronza va ilk temir davri yodgorliklari(2 soat)
21. Sug'diyona, Xorazm, qadimgi Farg'ona va Choch - dehqonchilik madaniyati markazlari(2 soat)
22. Temirning kashf etilishi va kishilik jamiyati rivojlanishidagi ahamiyati.
23. Ikkinchi ijtimoiy mehnat taqsimoti (2 soat)
24. Ko'chmanchi chorvador qabilalarning dehqonchilik vohalariga kirib kelishi(2 soat)
25. Mil. avv VI-IV asrlarda qurilish va me'morchilik (Yozdepa, Afrosiyob, Ko'ktepa, Uzunqir, Yerqo'rg'on, Qiziltepa, Dalvarzintepa, Ko'zaliqir, Gyaurqal'a va boshqalar) (2 soat)
26. Mil. av. I ming yillikning birinchi yarmiga oid Skiflar madaniyati(2 soat)
27. Orolbo'yi saklarining moddiy madaniyati(2 soat)
28. Antik davrda O'rta Osiyo(2 soat)
29. Antik davrda qurilish va me'morchilik(2 soat)
30. O'rta Osiyoda ellinizm madaniyat(2 soat)

6.

VI. Ta'lim natijalari/Kasbiy kompetensiyalar.

Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- qadimiy sivilizasiyalarining rivojlanishi, eng qadimgi tarixni davrlashtirish masalalari, kishilik jamiyatining paydo bo'lishi, odamzodning dastlabki mehnat qurollari, mashg'ulotlari, makonlari, uning qadimgi va o'rta asrlar davri tarixi hamda shu davrlar ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy hayoti xaqida ***bilimga;***
- talaba mustaqil ish, amaliy mashg'ulot va arxeologik amaliyot jarayonida arxeologiya yodgorliklarini tashqi ko'rinishiga qarab, ularning turlari va tiplarini aniqlay olish ***ko'nikmaga;***
- har bir davrning o'ziga xos yodgorliklarini turini va ularning tabiiy-geografik joylashish o'rinlarini, ulardan qanday qilib mavzuga xos tarixiy informaciyalar olish va o'z pedagogik faoliyatida ulardan samarali foydalana bilish ***malakasiga ega bo'lishi kerak.***

7.

VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari.

- Ma'ruzalar:
- Seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar);

- Guruhlarda ishlash;
- Taqdimotlar tayyorlash;
- Individual loyhalar;
- Jamoa bo`lib ishlash va himoya qilish uchun loyhalar.

8.

VIII. Kreditlarni olish uchun talablar.

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to`la o`zlashtirish, tahlil natijalarini to`g`ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish, joriy nazorat, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.

Joriy nazorat. Joriy nazorat semestr davomida seminar mashg`ulotlariga ajratilgan soatlar (juftlik) dan kelib chiqib umumiy 30 ball bilan baholanadi.

Jami seminar mashg`ulotlari bo`yicha o`zlashtirish natijalari 100 ballik tizimda 30 ball bilan baholanadi.

Oraliq nazoratlar. Oraliq nazoratlar semestr davomida ma'ruza mashg`ulotlari o`quv soatidan kelib chiqqan holda 1 marta o'tkaziladi. Oraliq nazorat 100 ballik tizimda 20 ball bilan baholanadi. Oraliq nazorat ishi tarkibida mustaqil ta`lim topshirig`i kiradi.

Oraliq va joriy nazorat uchun ajratilgan ballning 60% ini to'plagan talabalarga yakuniy nazorat topshirishga ruxsat beriladi.

Yakuniy nazorat

Yakuniy nazorat yozma shaklida o'tkaziladi. Talabaning yakuniy nazoratdagi o`zlashtirishi 100 ballik tizimda 50 ball bilan baholanadi va yakuniy nazorat uchun ajratilgan ballning 60% ini to`plagan talabalar fanni o`zlashtirgan hisoblanadi.

9.

IX. Foydalanilgan adabiyotlar ro`yxati

Asosiy adabiyotlar

1. Sagdullayev. A. Qadimgi O'rta Osiyo tarixi. – T., 2004.
2. Egamberdieva N. Arxeologiya (o`quv qo`llanma). – T.: Fan va texnologiya, 2011.
3. Xolboyev Z., Alimov A. O`zbekistonning arxeologiya yodgorliklari. T., "Tafakkur qanoti", 2015.
4. Sagdullayev A., Kabirov A. O'rta Osiyo arxeologiyasi. T., "O`qituvchi", 1990.
5. Qayumov A., Akademik Axmadali Asqarov. - T., 2003.
6. Qadimgi O`zbekistonda buddaviylik va buddaviy meros. –T., 2011.
7. Egamberdiyeva N. Arxeologiya (metodik qo'llanma). –Tashkent, 2008.
8. Xodjaniyozov G'. Qadimgi Xorazm mudofaa inshootlari. –T., 2007
9. Eshov B. Qadimgi O'rta Osiyo shaharlari tarixi. – T., 2006.

Qo'shimcha adabiyotlar

10. Mirziyoyev Sh.M. Niyati ulug' xalqning ishi ham ulug', hayoti yorug' va kelajagi farovon buladi. - T.: O'zbekiston, 2019.
11. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: O`zbekiston, 2017. – 488 b.
12. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. –T.: O'zbekiston, 2016. - 56 b.
13. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta`minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T.: O`zbekiston, 2017. - 48 b
14. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat`iy tartib intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. – T.: O'zbekiston, 2017. - 104 b.
15. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat`iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo`lishi kerak. O'zbekiston

Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.
16. Mirziyoyev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. 2-jild, - T.: O'zbekiston, 2018.
17. Karimov I.A. O'zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida. – T.: O'zbekiston, 2011.
18. Karimov I.A. Tarixiy xotirisiz kelajak yo'q. –T.: Sharq, 1998.
19. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-sonli "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. www.lex.uz.
20. Asqarov A. Eng qadimiy shahar. —Toshkent, 2001.
21. Asqarov A. O'zbek xalqi etnogenez va etnik tarixining ba'zi bir nazariy va ilmiy metodologik asoslari //O'zbekiston tarixi. 2002. № 4. – B. 54-60.
22. Asqarov A. Eng qadimiy shahar. –T.: Fan, 2001
23. Akademik A.Asqarovning ilmiy ijodi va pedagogik faoliyati. –T., 2003
24. Allaberganov N. Qadimiy mudofaa qo'rg'onlari. –T., 2006.
25. Jobborov I. Antik madaniyat va ma'naviyat xazinasi. – T., 1999.
26. Bo'riyev O. Manbalarda Shaxrisabz tavsifi. – Qarshi, 2004.
27. Maxmudov Q. Qadimgi Turkiston. – T., 2011.
28. Pidayev Sh.R. Qadimiy Termiz. –Tashkent, 2001.

Axborot manbaalari

1. www.history.ru
2. www.archaelogy.ru
3. www.archaelogy.com
4.

10. Arxeologiya fanining o`quv dasturi Jizzax davlat pedagogika universiteti Kengashining 202 __ yil "__" ________ dagi ____-sonli qarori bilan tasdiqlangan.

11. **Fan/modul uchun ma`sullar:**

O`zbekiston tarixi kafedrasi dotsenti, tarix f.n. M.Pardayev,
O`zbekiston tarixi kafedrasi katta o`qituvchisi, Z.Xolboyev,
O`zbekiston tarixi kafedrasi stajyor o`qituvchisi B.Tugalov

12. **Taqrizchilar:**

O`zbekiston tarixi kafedrasi dotsenti, tarix f.n. R.R.Nurqulova
GulDU Tarix kafedrasi dotsenti, tarix f.n. B.To`ychiboyev